

Position paper

Huiselijk geweld en kindermishandeling te lijf

In Nederland worden jaarlijks honderdduizenden mensen slachtoffer van huiselijk geweld. Eenenwintig vrouwen, dertien kinderen, dertien mannen overleven dit niet. Ondanks een uitgebreid stelsel van preventie en hulpverlening, de meldcode, het tijdelijk huisverbod en de grote inzet van deskundige beroepskrachten en vrijwilligers, dalen deze cijfers niet. Verontrustend zijn niet alleen de cijfers zelf. Ook de conclusies van evaluatieonderzoeken zijn alarmerend. Keer op keer blijkt daaruit dat gevallen van ernstige mishandeling voortduurden ondanks de bemoeienis van een hele reeks hulpverleners. In een aantal gevallen ging het daarbij om kinderen, die uiteindelijk stierven aan de gevolgen van het geweld. Er gaat in Nederland dus iets verschrikkelijk fout. In het manifest 'Huiselijk geweld te lijf' roepen wij, beleidsmakers, bestuurders, beroepskrachten en ervaringsdeskundigen, op tot actie en herbezinning. Wat moet er gebeuren om eindelijk resultaten te boeken en een drastische teruggang van huiselijk geweld en kindermishandeling te bereiken?

We noemen ons de Kring van Veiligheid, naar de spreekwoordelijke kring die om elk kwetsbaar gezin, individu of kind zou moeten staan en die zich zou moeten sluiten bij dreigend gevaar. Het is nodig dat we meer verantwoordelijkheid nemen en meer lef laten zien om daarnaar te handelen. Dat is zowel een gemeenschappelijke als een persoonlijke opgave. Kijken we alleen naar de gezamenlijke kant, dan lopen we het risico in vrijblijvendheid te verzanden. Richtten we ons alleen op het individuele aspect, dan dreigen fragmentering en langs elkaar heen werken. Het te lijf gaan van huiselijk geweld en kindermishandeling gaat ons allemaal aan. Ons allemaal én ieder van ons: het is ons aller pakkie-an.

Wat we nodig hebben in de strijd tegen huiselijk geweld en kindermishandeling, is een verandering in mentaliteit én systeem. Zo'n verandering komt niet uit de lucht vallen en wordt niet alleen met goede woorden bereikt. Ze moet worden georganiseerd en gestructureerd.

Ondanks alle goede inspanningen is het ons nog niet gelukt om geweld in de huiselijke kring te beslechten. Het lukt ons gewoon niet. We zullen meer bruggen met elkaar moeten slaan. Samen.

Iedereen: een actieve samenleving tegen geweld

Wegkijken kan niet meer. Wij pleiten daarom voor een activeringsstrategie: alle betrokkenen - omstanders, vrijwilligers en professionals – zijn zich bewust van de eigen verantwoordelijkheid, kunnen elkaar vinden en weten wat te doen. Verlegenheid wordt overwonnen. Wie in contacten met burens, familie of op straat geconfronteerd wordt met vermoedens van geweld gaat het gesprek erover aan en weet waar zo nodig alarm te slaan.

Professionals: samenwerken, integrale verantwoordelijkheid en leren

Bestaande opvattingen van professionaliteit zorgen voor hokjesdenken en staan dwarsverbanden in de weg. De gevolgen kunnen ernstig zijn: waar niemand zich verantwoordelijk voelt voor het geheel, vallen mensen tussen de wal en het schip. De ernst van de situatie vraagt om meer samenwerking, gekoppeld aan een bredere vorm van professionele verantwoordelijkheid. Waar nodig moeten professionals de grenzen van hun formele taak durven overschrijden. De ontschotter samenwerking tussen het sociaal domein, OM en politie is cruciaal. En vraagt eenduidige regie. Op korte termijn inzetten op landelijke en lokale manieren (leerkringen, casuïstiektafels) om consequent te leren van incidenten, good practices te bespreken en elkaar kritisch te bevragen is van belang. Een systeemverandering werkt alleen als dit gepaard gaat met cultuurverandering en structurele verbeteringen van de werkwijze. We weten elkaar te vinden. We bouwen bruggen. Hulpverlening, politie en justitie werken samen vanuit dat ene perspectief: huiselijk geweld mag en kan niet meer voorkomen. Uitbannen doen we het niet. Voorkomen wel. Door samen te werken.

De Nationaal Rapporteur huiselijk geweld en kindermishandeling

De nood situatie op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling mag niet uit het oog worden verloren. Het is letterlijk van levensbelang dat een besef van urgentie en noodzakelijke verandering groeit en beklijft. Daarom stellen wij een netwerk van regionale rapporteurs voor die kennis delen en een aan te stellen Nationaal Rapporteur van informatie voorzien. Zo ontstaat er een landelijk beeld met aandacht voor regionale verschillen. De Nationaal Rapporteur is aanjager, motivator en waakhond die op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling agendeert, monitort, signaleert, stimuleert en verbindt. Op deze manier kunnen we voorkomen dat het debat zich blijft voortslepen van incident naar incident. De rapporteur kan bruggen bouwen, professies aan elkaar verbinden. Hokjesdenken beslechten en voorkomen.

Aanscherping en verbetering Meldcode en werkwijze Veilig Thuis

De uitwerking, uitvoering en implementatie van het advies 'Aanscherping en verbetering van de Meldcode en werkwijze Veilig Thuis' levert een bijdrage aan het minder vrijblijvend maken van de meldcode en de werkbaarheid voor professionals in de verschillende betrokken sectoren. Onder meer het voorzien in een radarfunctie, het verplichten van betrokken professionals om (vermoedens van) ernstige gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling te melden bij Veilig Thuis en aan de beroepsgroepen te vragen een veldnorm op te stellen, zijn verbeteringen ten opzichte van het huidige systeem. Deze nieuwe bouwstenen (radarfunctie, veldnorm) zijn nodig om samen verder te kunnen bouwen. Echter deze nieuwe bouwstenen zijn niet genoeg om huiselijk geweld en kindermishandeling tijdig te signaleren en te voorkomen. Om de systeemverandering te laten slagen is eveneens een verbetering in cultuur en werkwijze van professionals nodig. Een sluitende keten is noodzakelijk. Deze begint bij een goede samenwerking en elkaar goed en volledig informeren. Een meldplicht is hiervoor wellicht een stap te ver en staat deze samenwerking in de weg. Toch is het zo dat alleen goede hulpverlening niet voldoende is. De commissie Samson zei het al: "Omringd door zorg, toch niet veilig." Met enkel goede zorg is er niet een volledig beeld van de veiligheid in een thuissituatie, met enkel de gegevens van politie en justitie evenmin. Beiden moeten aan elkaar verbonden worden. Samenwerking en de mogelijkheid tot gegevensuitwisseling is dus essentieel.

De voorgestelde radar vraagt om aangevuld te worden met deskundigheidsbevordering geplaatst in een cyclus van structureel leren en verbeteren (leerkringen voor integrale casuïstiektafels bestaande uit zowel sociale professionals als politie en Openbaar Ministerie). We zien ook een rol voor de Nationaal Rapporteur met betrekking tot het toezien op de verdere uitwerking van de aanscherping van de meldcode, maar ook op het gebied van verbinding en bruggen bouwen. Kortom, een verandering in het systeem is niet genoeg om te zorgen dat de Kring van Veiligheid zich, om gezinnen waar geweld speelt, sluit.

Als we niet verbinden blijft de eeuwige discussie over bijvoorbeeld de vertrouwensrelatie tussen arts en patiënt bestaan. We moeten elkaar vanuit verschillende perspectieven leren begrijpen. Waarbij geen enkele dominantie geldt. Het strafrecht, noch de jeugdzorg, noch de artsen zijn dominant. In de bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn we gelijk.

Ons appel

Met ons appel richten wij ons op onze sectoren, andere betrokkenen en verantwoordelijken. Willen we op gezinsniveau, maar ook lokaal en regionaal, de kring van veiligheid sluiten, dan zijn structurele verbeteringen in cultuur, structuur en werkwijze geboden. Dit vraagt een innovatieprogramma dat van, voor en door ons allemaal gedragen en gefinancierd moet worden, met vasthoudende sturing en publieke verantwoording. Het gaat om wezenlijke veranderingen, die ook steun vragen van gemeenteraden, gemeentelijke- en regiobestuurders, regering en parlement. Met elkaar moeten we daarna niet aflaten de vraag: "Wordt het geweld nu werkelijk teruggedrongen?" publiekelijk aan de orde te stellen.

Ondertekenaars Manifest Kring van Veiligheid:

Jacques Wallage, voorzitter Kring van Veiligheid
Annelies Boode, districtsmanager Humanitas District Oost
Aleid van den Brink, directeur-bestuurder Blijf Groep
Johan Brongers, directeur-bestuurder Tinten Welzijnsgroep
Tineke Franssen, voorzitter Stichting Zijweg
Oetra Gopal, wethouder gemeente Hoogezand-Sappemeer
Janet ten Hoope, plv hoofdofficier van justitie Openbaar Ministerie
Ans van de Maat, raad van bestuur Intermetzo
Majone Steketee, raad van bestuur Verwey-Jonker Instituut
Janis Tamsma, plv. districtschef Politie Friesland

Met expertise van:

Ingrid ten Berge, programmaleider Veilig opgroeien Nederlands Jeugdinstituut
Astrid van der Kooij, manager Huiselijk en seksueel geweld Movisie
Saskia Daru, adviseur Huiselijk en seksueel geweld Movisie
Lou Repetur, senior adviseur Effectiviteit en vakmanschap Movisie
Klik [hier](#) voor de volledige tekst van het manifest